

KORCHEM 2016/2017

Téma: Přírodní látky

Soutěž probíhá ve **třech kolech**, která jsou zveřejňována v průběhu celého školního roku. **Vyhlášení výsledků** proběhne v **květnu 2017**. Dle harmonogramu soutěže žáci vypracují **tři kola**. Každé kolo obsahuje teoretickou a praktickou část. Soutěžní úlohy jsou koncipovány tak, aby je dokázali vyřešit **i méně zdatní žáci**. Tato soutěž je zaměřena mezioborově.

	Název	Zveřejnění zadání	Ukončení kola
1. kolo	Lipidy	17. 10. 2016	11. 12. 2016
2. kolo	Sacharidy	19. 12. 2016	12. 2. 2017
3. kolo	Bílkoviny	20. 2. 2017	16. 4. 2017

Zadání: www.webchemie.cz, <http://prf.osu.cz/index.php?kategorie=119&id=14885>

Řešení je nutné zaslat na e-mail: korchem.osu@gmail.com

(Nezapomeňte uvést název školy, jméno a příjmení soutěžícího a vyučujícího, email soutěžícího a vyučujícího).

Organizátoři:

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

Autoři:

Bc. Kateřina Nebusová

Mgr. Kateřina Trčková

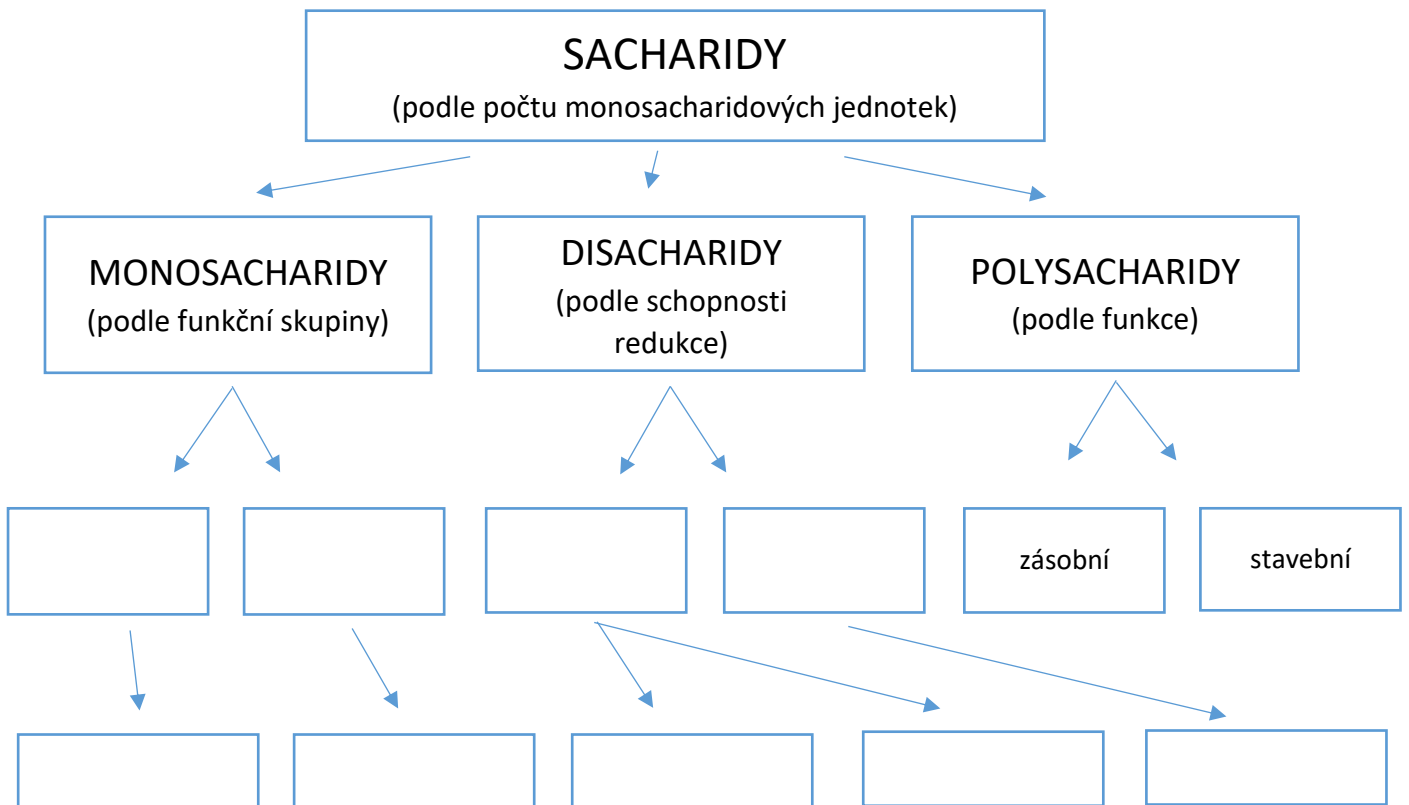
Recenzent:

doc. RNDr. Marie Solárová, Ph.D.

2. kolo – SACHARIDY

Úkol č. 1 - (12 bodů)

Sacharidy jsou přírodní látky, které ve svých molekulách obsahují atomy uhlíku, vodíku a kyslíku. Skládají se z jedné či více stavebních jednotek, které označujeme monosacharidy. Rozdělení sacharidů znázorňuje následující schéma. Doplňte schéma a přiřaďte příklady z tabulky č. 1:

V následujícím úkolu si představíme mono- a disacharidy. Pomocí internetu doplňte prázdné políčka v tabulce č. 1. U výskytu a využití uveďte jeden příklad.

Tabulka 1: Mono- a disacharidy

	Název	Výskyt	Využití
Glukosa			
Laktosa			
Maltosa			
Sacharosa			
Fruktosa			

Úkol č. 2 – (13,5 bodů)

Monosacharidy při alkoholovém kvašení podléhají přeměnám, které způsobují mikroorganismy (např. kvasinky). Tento proces se děje za nepřítomnosti vzduchu. Produktem alkoholového kvašení glukosy je ethanol a oxid uhličitý. Během fermentace (kvašení) kvasinky vyrobí alkohol o koncentraci asi 10 %, pak kvasinky hynou. Obsah alkoholu se zvyšuje následnou destilací.

1. Jaké množství glukosy v gramech je potřeba pro přípravu $0,7 \text{ dm}^3$ 100 % ethanolu o hustotě $0,789 \text{ g.cm}^{-3}$. Výsledky uvádějte s přesností na jedno desetinné místo:
  - a. Zapište rovnici reakce a zápis zadání.
  - b. Proveďte výpočet, nezapomeňte na postup řešení.
  - c. Zapište odpověď.
2. Přepočítejte teoretické množství 100% ethanolu důležité pro výpočet z chemické rovnice na skutečné množství ethanolu obsaženého ve víně. Víno obsahuje 14,56 % ethanolu (uvedeno v hmotnostních procentech). Jaké množství ethanolu v dm^3 je obsaženo ve víně? Hustota ethanolu obsaženého ve víně je $0,976 \text{ g.cm}^{-3}$.
  - a. Proveďte výpočet, nezapomeňte na postup řešení.
  - b. Zapište odpověď

Úkol č. 3 – Šifra (12 bodů)

V následující části musíte zjistit, co je to Vigenèrova šifra. Podle ní dešifrujte slova v tabulce č. 2 a správná slova do ní zapište. Jakmile slova získáte, doplňte je do textu pod tabulkou. Slova jsou v 1. pádě čísla jednotného a bez interpunkce!

K dešifrování budete potřebovat ještě heslo: *sacharidy* (pozor na písmeno „ch“, které rozdělte na „c“ a „h“)

Tabulka 2: Šifra

Šifrované slovo	Dešifrované slovo
SGCYOJI	
SMASOJI	
UENBLFAD	
SMASOGMNRAN	
HEMAIE	
KKTVB	
YLAROXMQ	
UHKAIE	

Polysacharidy jsou nejrozšířenější sacharidy, které se skládají z mnoha desítek až tisíců cukerných jednotek. Mezi ty nejvýznamnější patří např. ...., která tvoří hlavní složku buněčných stěn vyšších rostlin. Používá se jako surovina pro výrobu papíru, hedvábí a celofánu. Druhým, velmi významným polysacharidem, je zásobní látka rostlin – ..... . Skládá se ze dvou složek – .....a ..... Zásobní látkou živočichů je ....., který je obsažen především v játrech a svalech. .... tvoří hlavní složku kutikuly členovců (např. u krabů), buněčné stěny hub a některých řas. Polysacharid, který se získává z některých mořských řas, se nazývá ....., využívá se v potravinářství a mikrobiologii. Do této skupiny sacharidů také patří ....., které řadíme mezi zásobní polysacharidy složité struktury, najedeme je např. v jablkách, slupkách citrusů, apod. Po zahřátí tvoří gely, čehož se využívá při výrobě džemů.

Úkol č. 4 (12,5 bodů)

Pokus č. 1 – Příprava škrobu a škrobového mazu

a) Škrob

Postup:

1. Připravte si dvě brambory, každá o hmotnosti 100 g a obě oloupejte.
2. První bramboru nastrouhejte do misky na jemném struhadle, přidejte k ní 150 ml studené vody a dobře promíchejte.
3. Směs přefiltrujte přes jemné sítko do průhledné sklenice a nechte v klidu stát po dobu 10 minut.
4. Druhou bramboru nakrájejte na kostičky, které vyluhujte 10 minut ve studené vodě.
5. Směs přefiltrujte přes sítko opět do průhledné sklenice a nechte v klidu stát 10 minut.
6. Po uplynuté době z obou sklenic opatrně slijte tekutinu, aby se škrob, usazený na dně, nerozvířil.
7. Dokažte, že jste opravdu z brambor dostali škrob – na směs naneste pár kapek Jodisolu a pozorujte zbarvení.

Škrob se dokazuje roztokem ....., kdy se objeví ..... zbarvení.

Ve které sklenici bylo větší množství škrobu? Vysvětli proč.

.....

Fotodokumentace pokusu (množství škrobu získaného z obou brambor a důkaz škrobu):

b) Škrobový maz

Postup:

1. Ve sklenici pořádně smíchejte lžičku Solamylu s trochou studené vody.
2. Dejte svařit vodu v konvici a přidejte 100 ml horké vody.
3. Vše zamíchejte a nechejte zchladit.
4. K vychladnutému mazu přidejte Jodisol a pozorujte zbarvení.
5. Sklenici dejte do hrnce s vodou tak, aby se do ní voda nenalila a zahřívajte do té doby, než zaznamenáte změnu zbarvení.
6. Nakonec sklenici z hrnce s vodou vyjměte a nechte ji zchladit.

Po přidání horké vody do směsi Solamylu a studené vody vzniká škrobový maz. Po přidání Jodisolu se objevuje ..... zbarvení, které po zahřátí směsi ..... a ochlazením se .....

Fotodokumentace pokusu:

Pokus č. 2 – Důkaz škrobu v potravinách

Nyní už víte, jakým způsobem se škrob dokazuje. Víte ovšem v jakých potravinách se ukrývá?

V tomto pokusu si to ověříte:

Postup:

1. Připravte si následující potraviny: mléko, cukr, rýže, tuk, mouka, banán.
2. Na 6 Petriho misek (víčko od tataruky) naneste vzorky a na každý přikápněte Jodisol.
3. Pozorujte zbarvení a výsledky napište do tabulky č. 3.

Tabulka 3: Škrob v potravinách

	Potraviny
Pozitivní důkaz škrobu	
Negativní důkaz škrobu	

Fotodokumentace pokusu: